

INDEXUL COEZIUNII SOCIALE 2019

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

Sweden
Sverige

Această notă este realizată de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare în cadrul proiectului “Inițiativa Comună pentru Oportunități Egale”. Proiectul este implementat de Fundația Est-Europeană în parteneriat cu Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), prin intermediul Biroului de Cooperare al Elveției în Republica Moldova și Guvernul Suediei. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	3
I. METODOLOGIA DE CALCULARE A INDEXULUI COEZIUNII SOCIALE	4
II. LEGITIMITATEA.....	6
III. ACCEPTAREA.....	10
IV. PARTICIPAREA	12
V. AFILIEREA	14
ANEXE	16
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE	18

Nota este elaborată de:

Rodica Ivaşcu
Natalia Covrig
Alexei Buzu
Vasile Cantarji

CHIŞINĂU, APRILIE 2019

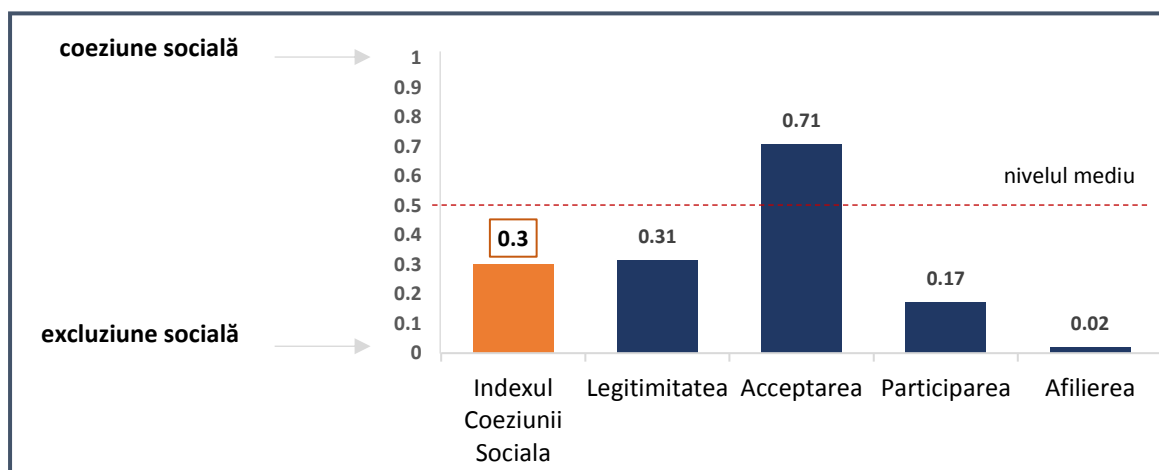
SUMAR EXECUTIV

Conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD)¹, o societate coezivă este cea care funcționează pentru bunăstarea fiecărui membru, luptă împotriva excluziunii și marginalizării, creează un sentiment de apartenență și încredere și oferă tuturor membrilor săi oportunități egale de mobilitate socială.

Indexul Coeziunii Sociale este un instrument care ne ajută să înțelegem care este nivelul de coeziune socială. Indexul se măsoară de la 0 la 1; unde zero semnifică o excluziune socială, iar 1 – o coeziune socială perfectă.

Nivelul coeziunii este analizat prin prisma a patru elemente de bază: (i) *legitimitatea*, sau nivelul de încredere a cetățenilor în instituții/autorități; (ii) *acceptarea*, sau nivelul de solidaritate dintre cetățeni; (iii) *participarea* în viața socială, politică și comunitară și (iv) *afilierea* la comunitate, organizații sau grup de persoane. Datele pentru calcularea valorii indexului sunt colectate în baza sondajelor de opinie.

Moldova are un nivel scăzut de coeziune socială. În baza calculelor CPD, s-a stabilit că punctajul mediu obținut pentru toate cele 4 dimensiuni analizate este de doar **0,3 puncte**. Dintre toate 4 dimensiuni ale indicelui, doar una – *Acceptarea* – a obținut un punctaj mai mare de valoarea medie – un scor de 0,71 puncte din 1,0 posibile (a se vedea figura de mai jos). Totodată, CPD a calculat Indexul și pentru grupurile vulnerabile din Moldova, însă diferențe semnificative nu au fost înregistrate comparativ cu valoarea generală a acestuia. De exemplu: coeziunea socială în rândul persoanelor cu dizabilități este de 0,28 puncte; în rândul persoanelor de etnia Romă – 0,28 puncte; femei – 0,3 puncte și bărbați – 0,3 puncte; tineri (18-29 ani) – 0,29 puncte și persoane în etate (60+ ani) – 0,3 puncte.

F1. Valoarea Indexului Coeziunii Sociale 2018, inclusiv a dimensiunilor specifice acestuia
Sursa: Calculele CPD, 2018

Analiza coeziunii sociale și a factorilor care o determină au evidențiat trei concluzii de bază:

(i) Nivelul coeziunii sociale joase este determinat de nivelul legitimității scăzut a autorităților și a politicilor acestora. Cetățenii Moldovei nu au încredere în sistemul democratic și statul de drept, deoarece consideră aceste sisteme corupte. Doar prin consolidarea integrității publice, coeziunea socială din Moldova va crește.

(ii) Din perspectiva coeziunii sociale, cetățenii Moldovei dispun de o resursă destul de semnificativă de acceptare și solidaritate, cel puțin cu membrii propriilor comunități. Nivelul de solidaritate cu anumite grupuri vulnerabile (imigranții, anumite grupuri etnice, ex-deținuții, persoanele HIV pozitive, reprezentanții comunității LGBT) este mult mai mic. Nivelul mic de acceptare a *celorlalți* reprezintă a doua barieră semnificativă pentru o societate mai coezivă.

(iii) Ținând cont de aceste realități, pe termen mediu, coeziunea socială poate fi abordată în cel mai eficient mod la nivel comunitar – de jos în sus, prin intermediul programelor de mobilizare și împuternicire comunitară a tuturor membrilor societății.

¹ OECD (2011), Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2012-en

I. METODOLOGIA DE CALCULARE A INDEXULUI COEZIUNII SOCIALE

Indexul Coeziunii Sociale este un instrument care măsoară coeziunea la nivel de societate. Acesta presupune evaluarea unui set de variabile ce reflectă percepția cetățenilor vizavi de nivelul de interacțiune pe *verticală* (dintre autorități/instituții și cetățeni etc.) și *orizontală* (dintre membrii aceeași comunități)².

Indexul a fost calculat în baza metodologiei propuse de OECD. La nivel internațional există mai multe abordări și definiții a coeziunii. Pentru această analiză, CPD s-a ghidat după un model propus de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD)³. Mai specific, pentru calcularea indexului a fost utilizată metodologia descrisă în nota analitică *Measuring and validating social cohesion: a bottom-up approach*⁴. În corespundere cu constatările de bază relevate de cercetările și studiile din domeniu, elaborate de OECD, organizația a definit noțiunea coeziunii sociale, inclusiv și determinanții acesteia

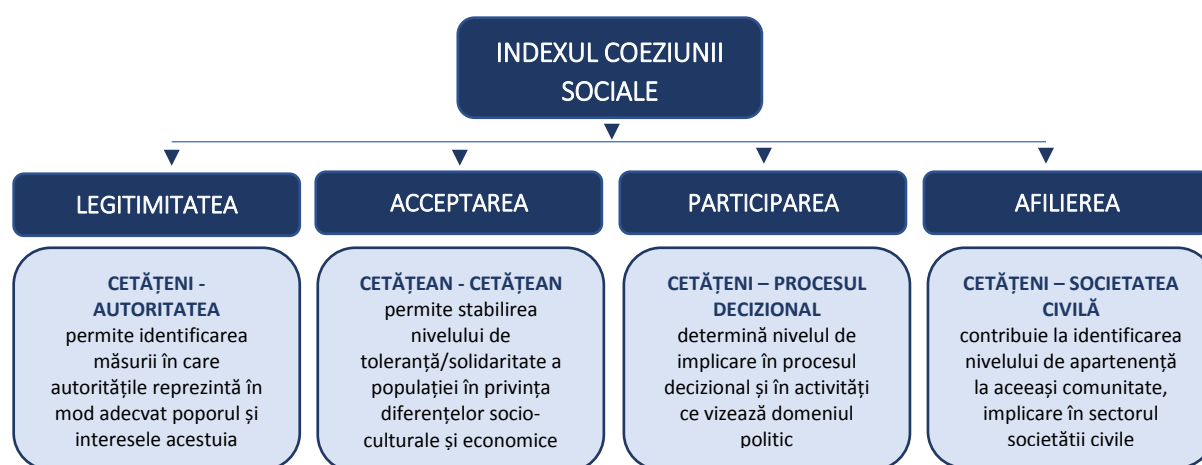
OECD, 2012

Societatea coezivă este cea care funcționează pentru bunăstarea fiecărui membru, luptă împotriva excluziunii și marginalizării, creează un sentiment de apartenență și încredere și oferă tuturor membrilor săi oportunități egale de mobilitate socială.

Datele pentru stabilirea valorii indexului sunt obținute în baza sondajelor de opinie. Astfel, la nivel internațional informația este oferită de *Studiul Valorii Europene (European Values Study - EVS)*⁵, cercetare desfășurată în 39 de țări, inclusiv UE. Pentru Moldova, în 2018, CPD a lansat un sondaj național de opinie, cu aceeași metodologie. Sondajul a fost desfășurat la nivel național, fiind unul reprezentativ ce a cuprins un eșantion de 1089 persoane cu vârsta de 18+ ani.

Indexul este calculat în baza valorilor medii pentru 4 dimensiuni componente: (i) *legitimitatea*, (ii) *acceptarea*, (iii) *participarea* și (iv) *afilierea* (detalii a se vedea în figura de mai jos). Pentru fiecare dimensiune au fost stabilite variabile de evaluare. Acestea au fost exprimate în sondaj prin indicatori - întrebări de tip scală (cu opțiuni de răspuns). Integrarea indicatorilor în variabile și ulterior agregarea acestora în dimensiune au fost realizate prin medii aritmetice, scalele întrebărilor fiind exprimate numeric în intervalul 0 – 1 (vedeți tabelul 1 și Anexa 1). Indexul Coeziunii Sociale se măsoară de la 0 la 1; unde zero semnifică o excluziune socială, iar 1 – o coeziune socială perfectă.

excluziune socială 0 1 coeziune socială

F2. Dimensiunile Indexului Coeziunii Sociale

Sursa: CEPS/ Instead, OECD

² <https://www.oecd.org/dev/pgd/46839973.pdf>

³ ibidem

⁴ Sylvain Acket, Monique Borsenberger, Paul Dickes, Francesco Sarracino „Measuring and validating social cohesion: a bottom-up approach”, 2011

⁵ EVS este un program de cercetare pe scară largă, transnațional, transversal și repetat, privind valorile umane de bază. Al IV-lea val a fost lansat în 2008. (<http://www.europeanvalues.nl/>). Această bază de date conține un număr mare de elemente subiective și obiective care măsoară atitudinile față de comportamentele sociale, participarea și încrederea, la diverse etape ale realității sociale și în diferite domenii ale vieții de zi cu zi, care corespund mai mult sau mai puțin dimensiunilor coeziunii sociale.

T1. Indicatorii și modul de agregare a indexului în baza exemplului pentru dimensiunea Participarea

Dimensiune	Variabile	Itemii (indicatori – întrebări de tip scală)	Expresie (opțiuni de răspuns)	Agregarea itemilor	Agregarea variabilei	Agregarea dimensiunii
Participare	Participarea în acțiuni politice	Semnarea unei petiții	Da = 1 Nu = 0	Medie aritmetică	Media aritmetică a valorilor per itemi	Media aritmetică a valorilor per variabilă
		Participarea la boicot				
		Participarea la greve sancționate				
	Participarea în activități de presiune	Participarea la greve nesancționate				
		Ocuparea de clădiri/fabrici				
	Interes față de politică	Frecvența discuțiilor despre politică	Foarte des = 1; Des = 0,75 Uneori = 0,5; Rar = 0,25; Deloc = 0			
Consum mediatic la teme politice						

Prin urmare, în baza modului de agregare a datelor sondajului de opinie, prin aplicarea mediei aritmetice simple, în final este posibil de calculat atât valorile pentru fiecare sub-index (dimensiune), cât și valoarea medie a Indexului. A se vedea tabelul 2.

T2. Valorile dimensiunilor și a Indexului Coeziunii Sociale 2019 (calculule CPD)

Dimensiunea	Variabile	Valorile variabilelor	Valoarea medie a Dimensiunii	Indexul Coeziunii Sociale 2019
Legitimitatea	încrederea în sistemul național de distribuție	0,319	0,304	0,301
	încrederea în organizații naționale	0,250		
	încrederea în instituțiile de autoritate	0,434		
	nivelul de acceptare și încredere în democrație și guvernare	0,212		
Acceptarea	solidaritatea proximală ⁶	0,705	0,708	
	solidaritatea distală ⁷	0,710		
Participarea	participarea în activități politice	0,038	0,171	
	participarea în activități de presiune	0,007		
	preocuparea politică	0,467		
Afilieră	participarea în asociații sociale	0,025	0,020	
	participarea în asociații politice	0,021		
	participarea în asociații culturale	0,015		
	participarea în asociații de tineret și agrement	0,020		

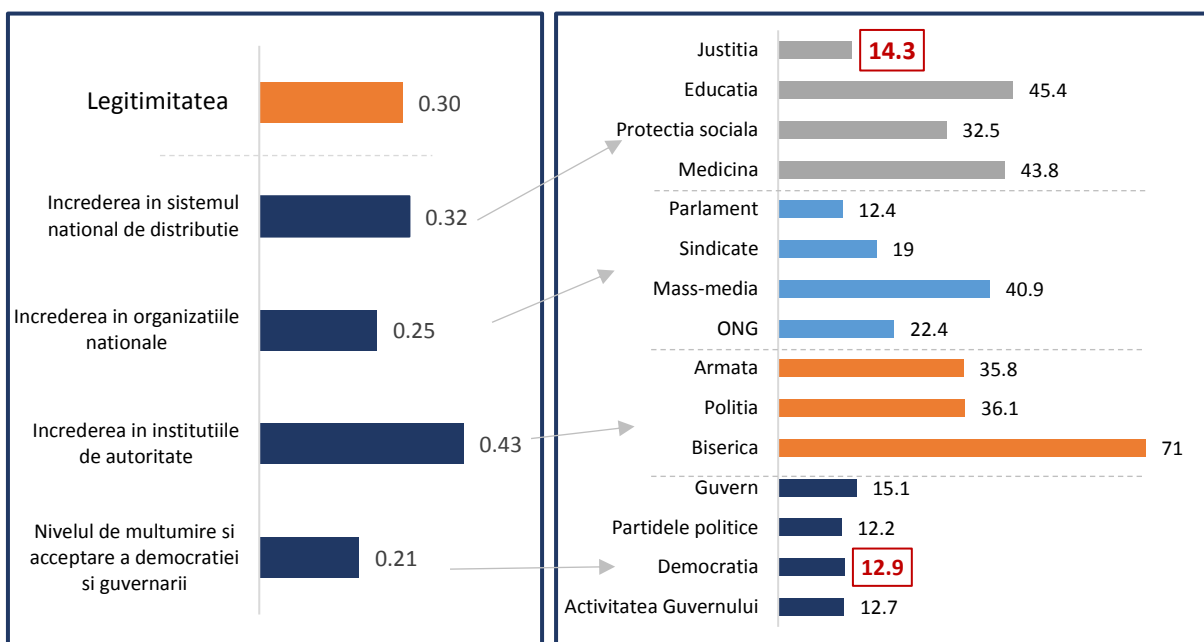
⁶ preocuparea față de vecini, cetățeni ai R. Moldova și persoane din regiunea de trai

⁷ îngrijorarea vizavi de persoanele în etate, persoanele cu dizabilități, imigranți, persoane neangajate și copii din familii social-vulnerabile

II. LEGITIMITATEA

	2018
Valoarea Indexului Coeziunii Sociale	0,30
Valoarea dimensiunii <i>Legitimitatea (încrederea în instituții)</i>	0,30

Legitimitatea politicilor și autorităților este foarte redusă. Sub-indexul *Legitimitatea* se referă la modul în care instituțiile și politicile din societatea noastră reflectă într-adevăr interesele și nevoile membrilor societății. Valoarea medie a acestei dimensiuni, calculată pentru Moldova în 2018, a înregistrat un scor de doar **0,3 puncte din 1 posibile.**

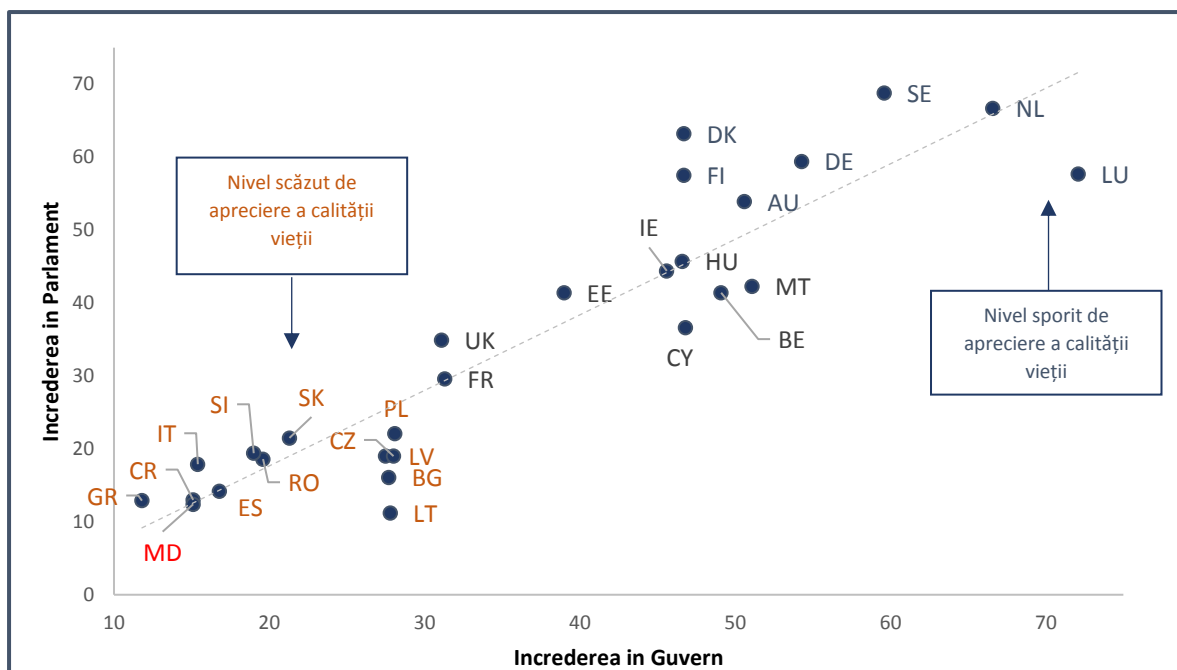
F3. Valorile medii caracteristice variabilelor primei dimensiuni
Sursa: sondaj de opinie, CPD 2018

F4. Ponderea respondenților ce au foarte multă și oarecare încredere în instituțiile/organizațiile enumerate, %

Coeziunea socială din Moldova este mică, deoarece cetățenii din Moldova nu mai cred în contractul social. Observăm că nivelul de încredere în partidele politice și sistemul democratic din țară este aproape de 13%, iar nivelul de încredere în justiție este doar 14,3%. O societate în care majoritatea membrilor săi nu consideră legitime deciziile autorităților și nu cred în statul de drept, este o societate în care majoritatea membrilor nu vor crede în valoarea respectării *regulilor de joc* cum ar fi respectarea legii, achitarea impozitelor sau acceptabilitatea de a oferi mită. Analizele recente⁸ arată că acei cetățeni care cred în sistemul democratic și au o mai mare încredere în autorități, tind să achite taxele și să tolereze mai puțin evaziunea fiscală. De asemenea, membrii comunităților și a societății în care majoritatea membrilor nu au încredere în autorități și sistem în general, nu vor crede în capacitatea lor de a schimba lucrurile spre bine prin implicare civică pentru soluționarea problemelor comune.

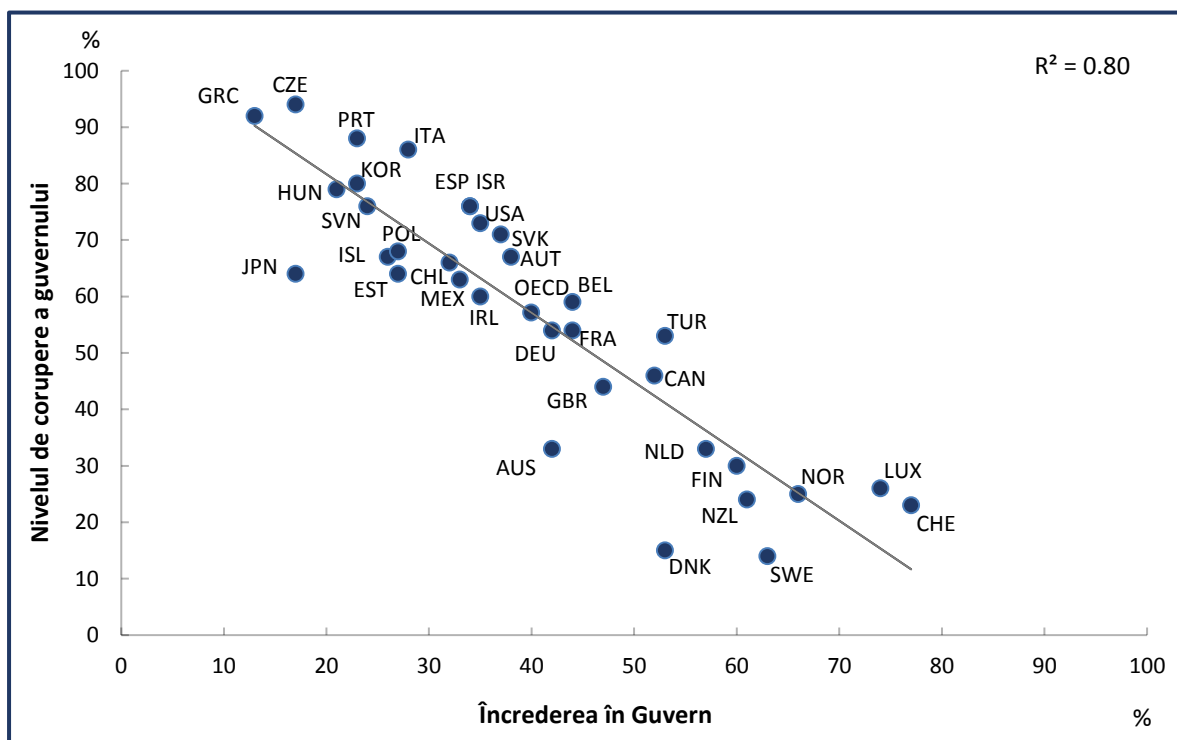
Comparativ cu alte țări din EU, în Moldova, nivelul de încredere în autorități este destul de mic. Cartarea țărilor europene, inclusiv a Moldovei, prin prisma nivelului de încredere în Guvern și Parlament a evidențiat că Moldova se clasifică pe locul 2 de la finalul listei, fiind urmată doar de Grecia. Întrucât mai multe studii au evidențiat o corelație robustă între încrederea populației în instituții și percepția vizavi de nivelul de apreciere a calității vieții, de menționat este că țările poziționate în imediata apropiere a Moldovei se caracterizează printr-un nivel redus de mulțumire a condițiilor în care locuiesc.

⁸ OECD What drives tax morale? <https://www.oecd.org/tax/tax-global/what-drives-tax-morale.pdf>

F5. Cartarea țărilor europene în dependență de nivelul de încredere în autorități și a nivelului de apreciere a calității vieții
Sursa: Euro-barometru 2018, Datele CPD (pentru Moldova)

Încrederea în instituții este determinată de nivelul de corupție. Integritatea publică corelează foarte mult cu încrederea în autorități. Graficul de mai jos ilustrează acest lucru. În țările OECD în care nivelul de corupție a autorităților este considerat a fi mare, încrederea în guvern este mică și invers.

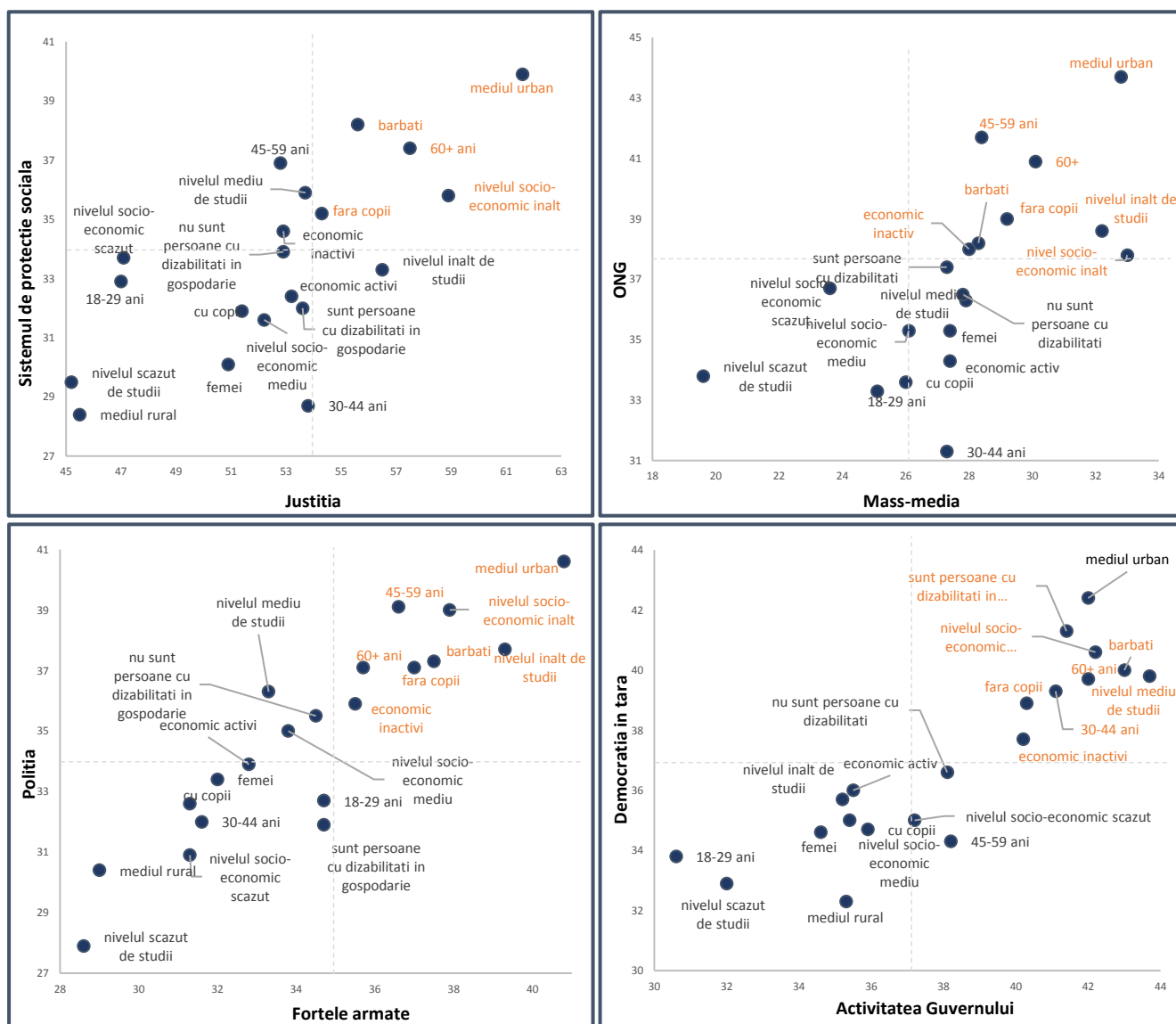

F6. Cartarea țărilor în corespundere cu nivelul de încredere în guvernare și nivelul de corupere a Guvernului
Sursa: OECD

Am putea concluziona că, de fapt, corupția este cauza principală care deteriorează coeziunea socială din Moldova. Astfel, cel mai important instrument de consolidare a coeziunii vor constitui politicile de îmbunătățire a integrității publice.

Există diferențe între grupurile sociale în ceea ce privește încredere în autorități. Datele aceluiași sondaj au permis să constatăm că mai mult de 27% din populația interviuată își exprimă un nivel pronunțat de

incertitudine în instituțiile de stat⁹. Adicional, analiza datelor dezagregate prin prisma caracteristicilor socio-demografice, a evidențiat foarte clar profilul respondenților cu cel mai pronunțat nivel de neîncredere pentru toate cele 4 componente ale dimensiunii evaluate în acest capitol. Astfel, bărbații din mediul urban, cu vârsta de mai mult de 60 de ani și cu un statut socio-economic înalt reprezintă grupul cel mai sceptic vizavi de activitatea guvernării. Aceasta poate fi explicat prin faptul că (i) bărbații, într-o proporție mai mare decât femeile se implică în activități cu profil politic (atât în procesul decizional, cât și au o afiliere politică); (ii) persoanele cu vârsta mai mare de 60 de ani manifestă un interes mai sporit decât tinerii pentru subiecte de interes național și politic (urmăresc știri și emisiuni inclusiv despre politică etc.); iar (iii) cetățenii din mediul urban, aditional faptului că au un spectru mai extins de servicii media pentru a contrapune și verifica veridicitatea informației, au o posibilitate mai mare de a interacționa direct cu reprezentanții autorităților.

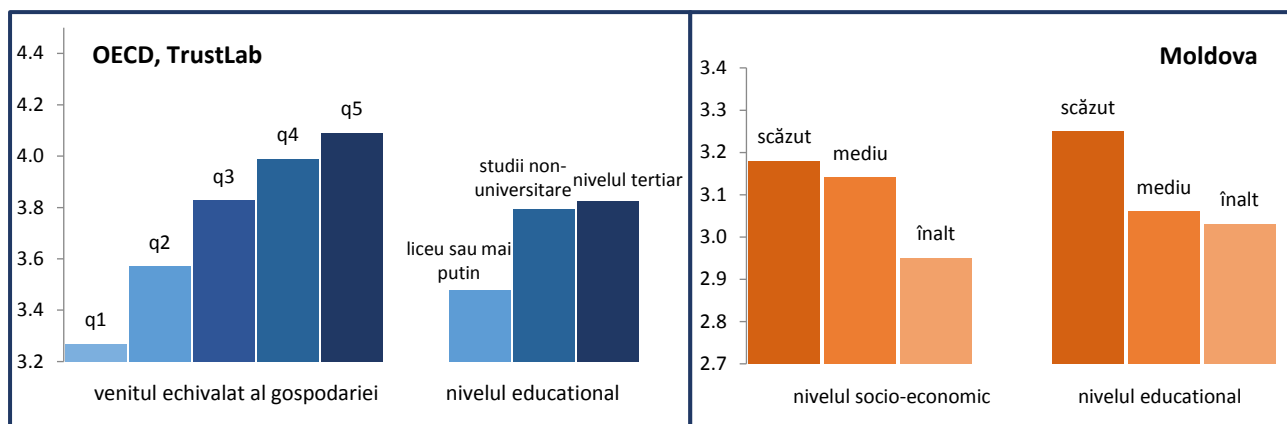
F7. Profilul respondenților ce au un nivel sporit de neîncredere în autorități și reprezentanții sectorului asociativ și mediatic
Sursa: datele sondajului de opinie realizat de CPD, 2018

Cei mai bogați și bine educați au cea mai mică încredere în autorități. În 2016 - 2017, OECD a desfășurat cercetarea TrustLab¹⁰, un proiect unic care a colectat și interpretat date experimentale privind încrederea în alte persoane, încrederea în instituții și în normele sociale. Cercetarea a fost desfășurată în șase țări membre OECD (Franța, Germania, Italia, Coreea, Slovenia și Statele Unite), iar rezultatele sunt interpretate pe o scară de la 0 la 10, unde 0 semnifică nici o încredere, iar 10 – încredere totală. Raportul a evidențiat că

⁹ ponderea medie a respondenților ce au selectat opțiunea *nu am deloc încredere*.

¹⁰ *Trustlab* este o inițiativă inovatoare a OECD care are ca scop îmbunătățirea măsurilor existente de stabilire a nivelului de încredere, precum și înțelegerea a ceea ce influențează gradul de certitudine și modul în care factorii de decizie ar putea să acționeze pentru îmbunătățirea acestora. Cercetarea sa desfășurat în perioada noiembrie 2016 – noiembrie 2017 în șase țări OECD: Franța, Germania, Italia, Coreea, Slovenia și Statele Unite.

respondenții ce au un nivel mai mare de studii, tind să aprecieze mai bine serviciile prestate de instituții. Aceeași relație se observă și în cazul persoanelor cu o situație socio-economică înaltă (figura 8). Pentru comparare, în cazul Moldovei, am corelat nivelul educației și venitul pe gospodărie (datele sondajului) cu valoarea sub-indexului *Legitimitatea*, aplicând scala de măsurare de la 0 la 10¹¹. Rezultatele au arătat un raport invers pentru Moldova, și anume respondenții cu nivel educațional înalt și situație financiară mai bună, manifestă un grad mai mic de încredere în autorități.

F8. Nivelul de încredere în instituții, după nivelul de studii și socio-economic (pe quintile)

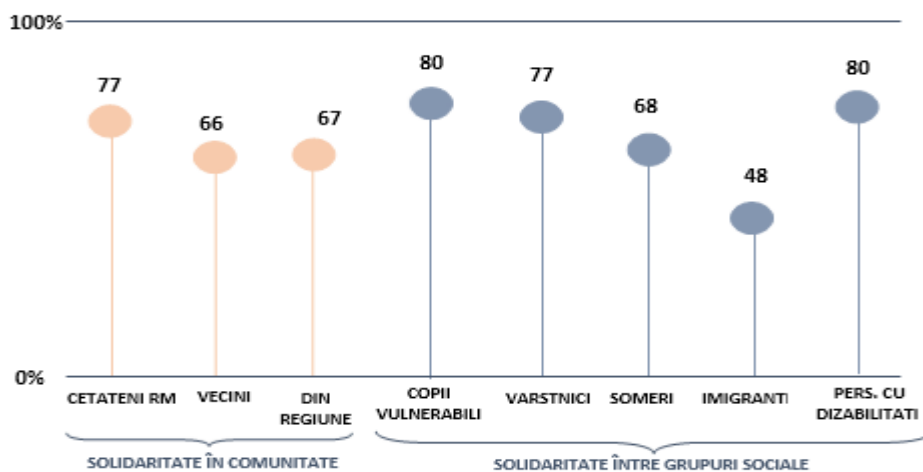
Sursa: TrustLab 2016-2017 (pentru țările OECD) și sondajul de opinie realizat de CPD în 2018 (pentru Moldova)

¹¹ Trecerea de la scara 0 – 1 (aplicată în contextul Indexului Coeziunii Sociale) la cea de 0 – 10 (aplicată de OECD în cercetarea TrustLab) s-a efectuat prin normalizarea datelor. Astfel, interpretarea rezultatelor fiind echivalată.

III. ACCEPTAREA

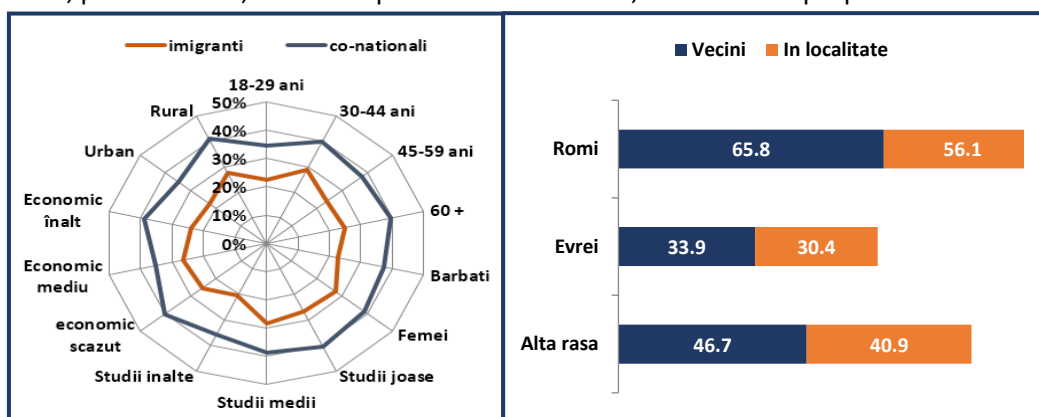
	2018
Valoarea Indexului Coeziunii Sociale	0,30
Valoarea dimensiunii <i>Acceptare (solidaritate)</i>	0,70

Nivelul coeziunii în cadrul comunității, dar și între membrii grupurilor sociale este relativ înalt, fiind estimat cu scorul de **0,7p**. Nivelul de acceptare se referă la modul în care un individ se simte în raport cu alți membri din mediul lor (cum ar fi vecini, persoane din regiune sau cetățeni ai țării), precum și față de alte grupuri – persoane vârstnice, șomeri, imigranți, persoane cu dizabilități etc. Figura de mai jos oferă o perspectivă clară asupra dinamicii în cadrul societății moldovenești: gradul de solidaritate intra-comunitară este destul de înalt, circa 69% fiind îngrijorați de situația vecinilor sau a altor persoane din regiunea lor. Relațiile inter-comunitare, la fel, sunt destul de consolidate – peste 70% dintre cetățeni sunt empatici cu alte grupuri sociale aflate într-o situație de vulnerabilitate, cu excepția imigranților. În același timp, conform conceptului OECD, acceptarea presupune și toleranță față de grupurile minoritare. Datele arată că în Republica Moldova aceste grupuri sunt marginalizate: doar 14,6% dintre cetățeni consideră că sunt respectate drepturile persoanelor LGBT, drepturile consumatorilor de droguri și substanțe psihic-active (12,5%), a deținuților și ex-deținuților (16,9%), a persoanelor care trăiesc cu HIV (20,9%)¹².

F9. Gradul coeziunii sociale între membrii unei comunități și între membrii diferitor grupuri sociale
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

Coeziunea între membrii unei comunități și imigranți este mult mai scăzută. Solidaritatea socială este mai mare în interiorul grupului de aceeași naționalitate, circa 40% din populație fiind îngrijorată de situația co-naționalilor săi, comparativ cu persoanele străine. De cealaltă parte, grupul persoanelor empatici cu imigranții se îngustează semnificativ, fapt ce exprimă un nivel redus de acceptare a celor care încearcă să se integreze în comunitate (figura 10). Totodată, datele disponibile arată o atitudine similară și față de alte grupuri sociale, precum romii, evreii sau persoane de altă rasă, decât cei din propria comunitate (figura 11).

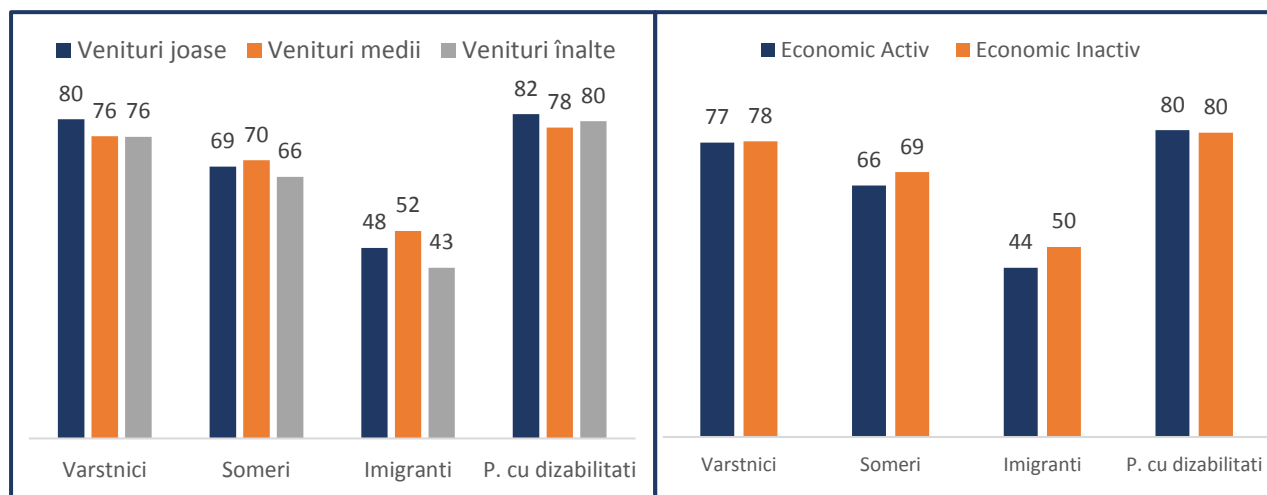

F10. % celor îngrijorați de situația persoanelor de aceeași naționalitate și a imigranților în RM, 2018. Sursa: CPD 2018

F11. % persoanelor care NU acceptă în imediata apropiere romi, evrei sau persoane de altă rasă. Sursa: IPP, 2011

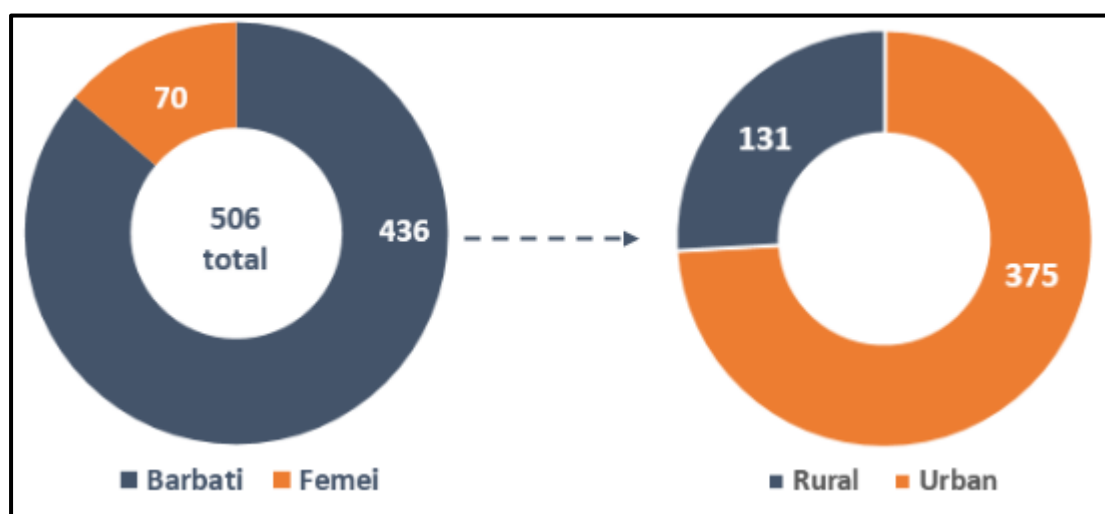
¹²http://www.md.undp.org/content/moldova/en/home/library/effective_governance/percep_ii-asupra-drepturilor-omului-in-republica-moldova.html

Persoanele cu venituri înalte sunt mai puțin tolerante față de grupurile vulnerabile. Din figura de mai jos observăm că populația cu statut socio-economic scăzut și mediu tinde să fie mai tolerantă și mai preocupată de problemele grupurilor vulnerabile, precum vârstnicii, persoanele cu dizabilități, șomerii etc., comparativ cu persoanele cu venituri înalte. La fel, populația economic inactivă dă dovadă de mai multă toleranță față de aceste grupuri, în raport cu populația economic activă. La nivel internațional situația este inversă: o analiză OECD cu privire la toleranță¹³, ca indicator al coeziunii sociale, arată că, comunitățile din țările economic dezvoltate (cu venituri per capita înalte) sunt mai tolerante față de grupurile minoritare, lucru ce se explică prin efectele urbanizării, dezvoltării preponderente a serviciilor, industrializării etc¹⁴.

F12. Nivelul de toleranță față de grupurile vulnerabile, după nivelul socio-economic și statutul ocupațional, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

O formă extremă de neacceptare și excludere socială în cadrul unei comunități este suicidul. OECD consideră rata de suicid ca fiind un important indicator a coeziunii sociale. Astfel, un studiu OECD de măsurare a coeziunii indică o legătură strânsă între rata de suicid și nivelul solidarității în cadrul grupului/comunității¹⁵. Aceasta se explică prin faptul că factorii sociali, precum sentimentul de apartenență, acceptarea inter- și intra-comunitară, relațiile sociale etc., pot conduce la o mai mare coeziune în rândul membrilor comunității, dar ar putea determina și stări de anxietate, care influențează, în ultimă instanță, rata sinuciderilor. În 2016, rata suicidului în Republica Moldova a constituit 13,4 cazuri la 100.000 locuitori, fiind peste media țărilor UE¹⁶. În 2017 au fost înregistrate 506 cazuri, dintre care 436 cazuri au vizat bărbații. Din figura de mai jos observăm diferențe semnificative și în plan geografic, acest fenomen fiind mult mai răspândit în mediul urban, ceea ce ne duce la gândul unei coeziuni mai slabe în orașe.

F13. Numărul de sinucideri în rândul femeilor și bărbaților, pe medii, 2017
Sursa: Biroul Național de Statistică

¹³ Social cohesion indicators. <https://www.oecd.org/berlin/47570353.pdf>

¹⁴ Tolerance and economic growth revisited: A note. <https://core.ac.uk/download/pdf/19589313.pdf>

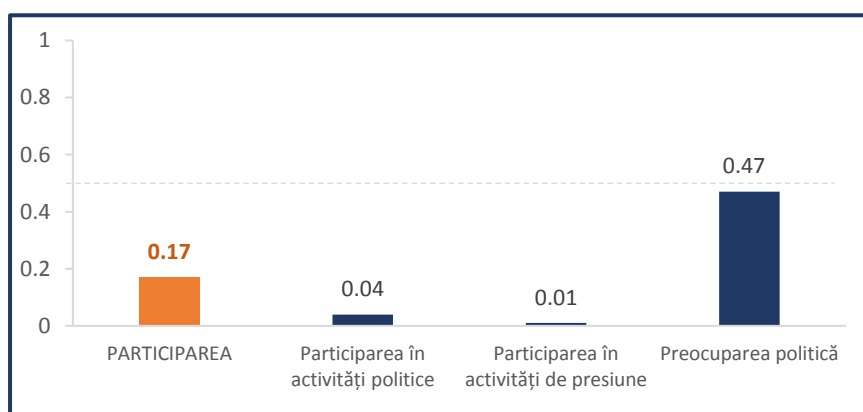
¹⁵ Measuring and validating social cohesion: a bottom-up approach. <https://www.oecd.org/dev/pgd/46839973.pdf>

¹⁶ Suicide rate estimates, by WHO. <http://apps.who.int/gho/data/view.main.MHSUICIDEASDRREGV?lang=en>

IV. PARTICIPAREA

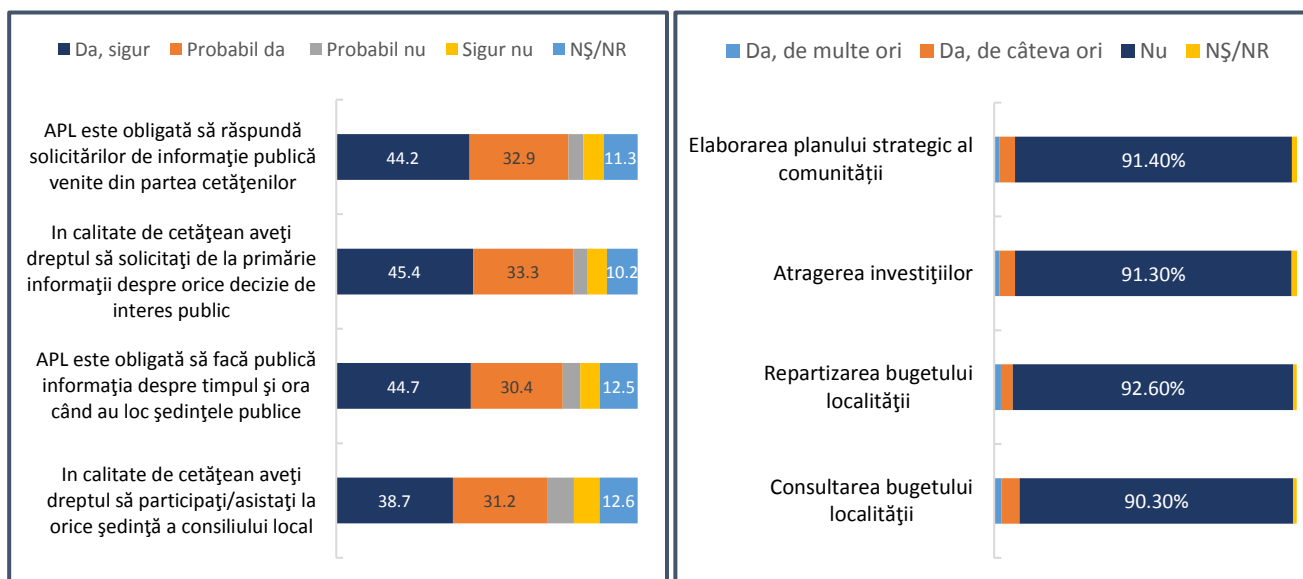
	2018
Valoarea Indexului Coeziunii Sociale	0,30
Valoarea dimensiunii Participarea	0,17

Nivelul de participare este destul de mic. Cea de-a treia dimensiune a Indexului Coeziunii Sociale evaluează gradul de implicare a cetățenilor în acțiuni de influențare a decidenților, prin acțiuni de advocacy, implicarea la acțiuni de presiune publică (greve, lansare de petiții, organizare de boicouri etc.). Pentru 2018, valoarea acestei dimensiuni este echivalentă cu doar 0,17 puncte (din 1,0 maximum posibile). Analizând mai detaliat scorul componentelor acestei dimensiuni, observăm că în pofida faptului că cetățenii sunt preocupați de subiecte politice (valoarea componentei este egală cu 0,43 puncte), totuși nivelul de participare în activitățile de interes public practic se echivalează cu zero (0,01 și respectiv 0,04 puncte). Această pasivitate poate fi explicată prin numărul mic de ONG-uri active în teritoriu (în special în sate), prin nivelul redus de încredere în partide și factorii de decizie etc.

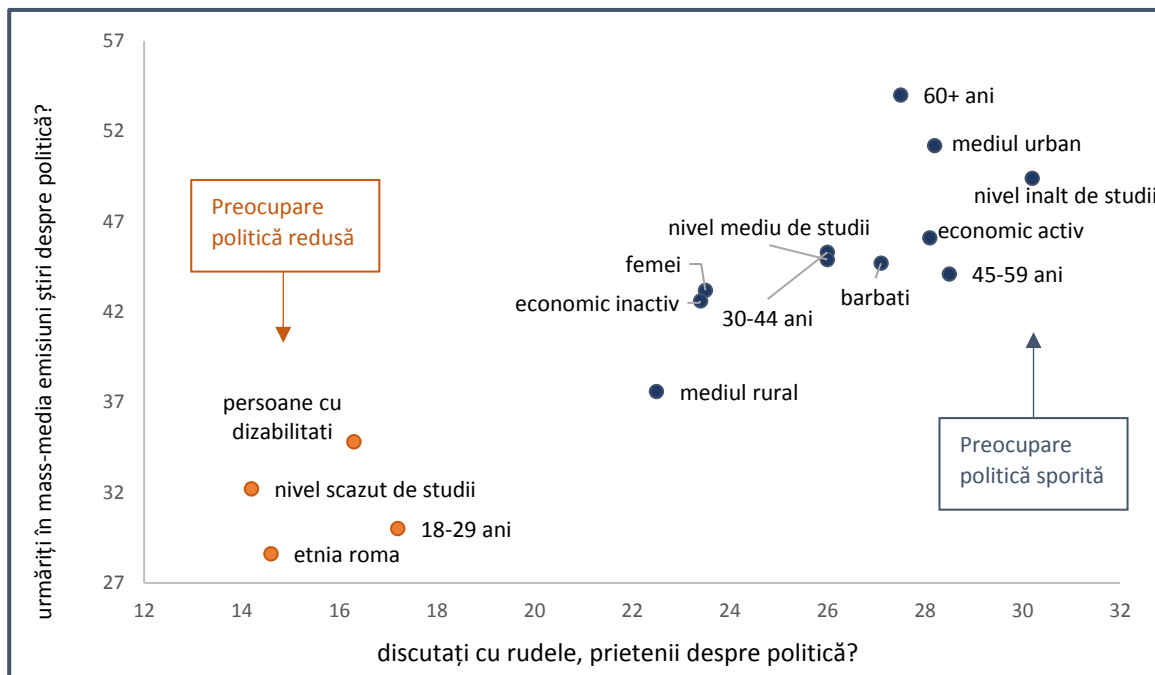
F14. Valoarea medie a dimensiunii Participarea, inclusiv a componentelor acesteia
Sursa: Calculele CPD, 2018

Implicarea mică a cetățenilor este determinată de autorități. Aproximativ 7 din 10 cetățeni cunosc despre funcțiile APL și despre atribuțiile acesteia de a face publice deciziile sale, însă doar 1 din 10 a participat la activități de consultări publice ce au presupus elaborarea planului strategic a comunității în care locuiește, consultarea și repartizarea bugetului și atragerea investițiilor. Practic același specific se atribuie și consultării rapoartelor de transparență sau a rapoartelor anuale de activitate a APL/APC. Printre factorii majori ce determină acest grad redus de participare se enumeră cunoștințele insuficiente despre procesul decizional (32,2% dintre respondenți au selectat această opțiune).

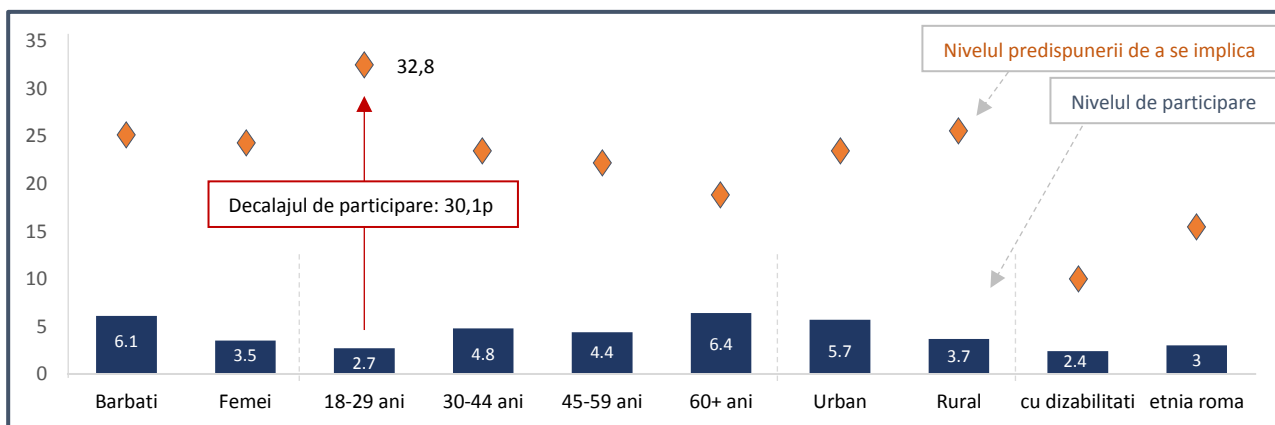
F15. Nivelul de cunoștințe despre transparența decizională și gradul de participare a respondenților.
Sursa: CPD, 2018

Gradul de implicare este mai mic în rândul grupurilor vulnerabile, fapt care indică asupra unor bariere specifice de participare. Graficul de mai jos prezintă profilul populației în dependență de nivelul de interes față de subiecte cu tentă politică. Astfel, s-a constatat că, caracteristicile socio-demografice, precum vârsta, etnia, factorul de dizabilitate și nivelul de studii influențează gradul de interes în politică. Datele sondajului au arătat că persoanele de etnie romă, persoanele cu dizabilități și tinerii inițiază rar sau chiar deloc discuții despre politică și nici nu prea urmăresc în mass media emisiuni pe acest subiect.

F16. Profilul respondenților în funcție de preocupările politice (ponderea persoanelor ce au selectat opțiunile „foarte des” și „des”) Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

În pofida predisunerii înalte de participare, tinerii totuși au un nivel de participare destul de redus. Aceasta este atestat de decalajul de participare. Prin *decalajul de participare* ne referim la diferența dintre predisunerea de a participa în activități de interes public și implicarea propriu-zisă în acestea. Astfel, respondenții de vârsta 18-29 de ani, cu toate că au indicat un nivel sporit de posibilitate și dorință de a se implica în acțiuni civice (32,8%), totuși datele demonstrează că aceasta rămâne practic doar la nivel de intenție. De fapt, doar 2,7% dintre aceștia au selectat opțiunea *am participat* la demonstrații publice, echivalând decalajul cu tocmai 30,1 puncte. Aceasta ar putea fi explicat atât prin nivelul scăzut de încredere în decidenți, cât și de oportunitățile limitate de implicare în acțiuni civice, în special în zonele rurale.

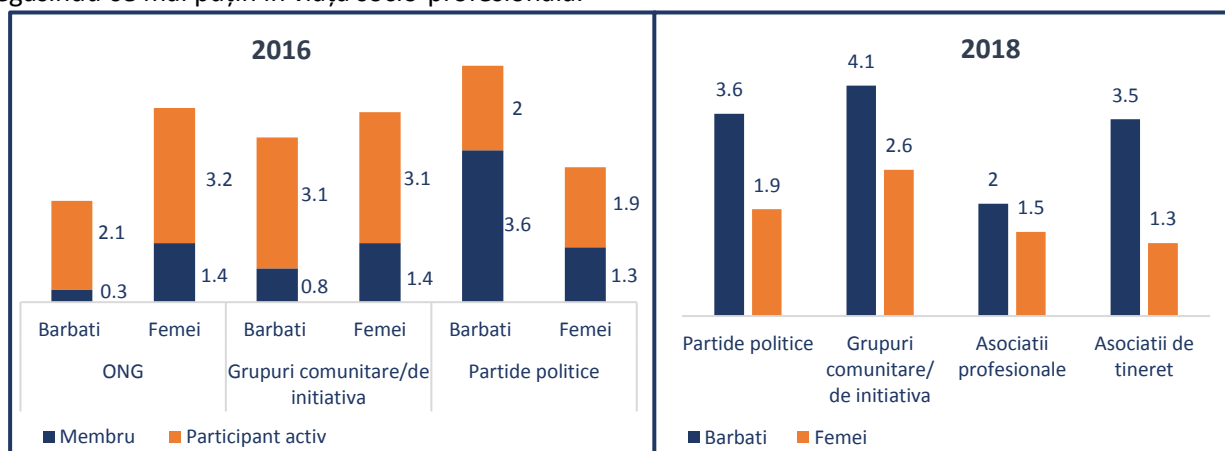

F17. Decalajul de participare în acțiuni de presiune publică (participarea la demonstrații pașnice), %. Sursa: Calculele CPD, sondajul de opinie din 2018

V. AFILIEREA

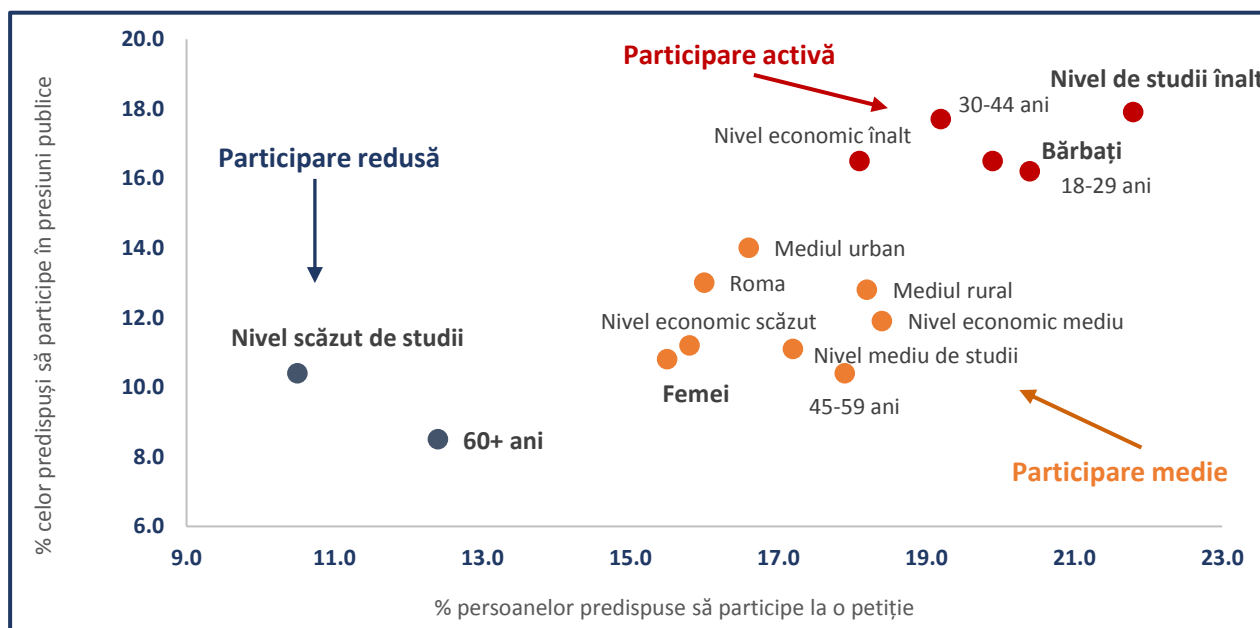
	2018
Valoarea Indexului Coeziunii Sociale	0,3
Valoarea dimensiunii Afiliere	0,02

Nivelul de asociere în organizații sau grupuri de interes este foarte redus. Indicele privind afilierea la structuri/ inițiative sociale a acumulat scorul de **0,02p** pe o scală de la 0 la 1, unde 1 semnifică nivel înalt de participare. Afilierea la diferite organizații/ asociații (politice, profesionale, culturale, umanitare etc.), implicarea în grupuri de inițiativă, în structuri ce reprezintă diferite grupuri sociale conturează nivelul de participare a populației în viața publică. Din figura 18 observăm că nivelul redus de afiliere este caracteristic întregii populații a Republicii Moldova, însă femeile tind să fie mai puțin implicate în astfel de structuri/inițiative, tendință ce se acutizează în ultimii ani. Acest lucru poate fi influențat de faptul că femeile continuă a fi mai mult timp implicate în activități casnice, de îngrijire a gospodăriei/ familiei, astfel regăsindu-se mai puțin în viața socio-profesională.

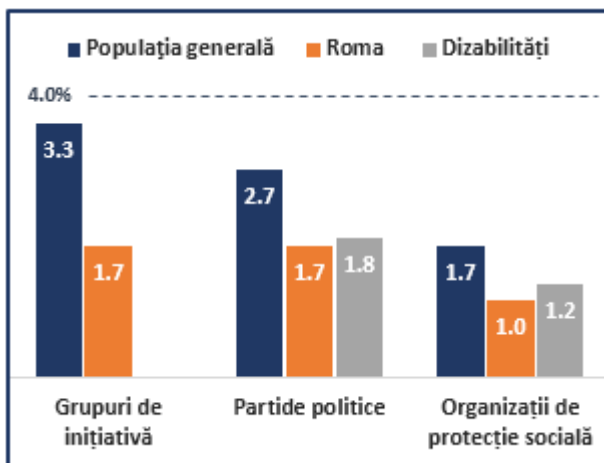
F18. Nivelul de reprezentare și participare a femeilor și bărbaților în diferite structuri/inițiative sociale (%), 2016-2018
Sursa: Barometrul de gen 2016; Sondaj de opinie CPD, 2018

Cu excepția procesului de votare, vârstnicii se regăsesc în grupul cel mai puțin implicat în viața civică. Figura 19 ilustrează o relație inversă între nivelul de participare și vârstă. Astfel, tinerii înregistrează cel mai sporit nivel de participare în viața comunității, vârstnicii plasându-se la cealaltă extremă. Totodată, un rol esențial au și studiile, acestea influențând predispoziția de a se implica în rezolvarea unor probleme comunitare: persoanele cu un nivel înalt de studii tind să fie mai mult implicați în astfel de acțiuni

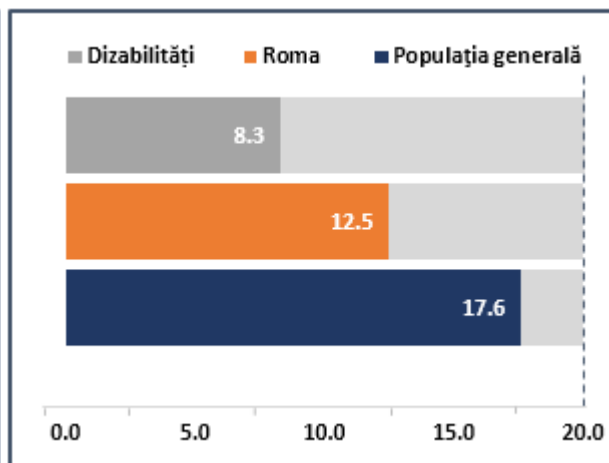

F19. Cartarea grupurilor sociale în funcție de nivelul de participare în rezolvarea problemelor comunității, 2018
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

Comparativ cu populația generală, persoanele cu dizabilități și de etnie romă se afiliază mai puțin. Deși afilierea și participarea populației întregi în structuri și inițiative sociale este mică, pe fonul acesteia implicarea persoanelor cu dizabilități și de etnie romă este minimă - mai puțin de 2%, indiferent de tipul de activitate (a se vedea figura 20). În același timp, îngrijorător este faptul că și intenția acestora de a participa în activități de soluționare a unor probleme comunitare, de a susține grupurile social-vulnerabile este relativ mică (figura 21). Acest lucru poate fi determinat de cel puțin doi factori: pe de o parte, la nivel local infrastructura socială este slab dezvoltată (sunt puține organizații teritoriale cărora ar putea să se afilieze), pe de altă parte, nivelul de încredere a populației în structurile decizionale este mic, ceea ce influențează predispunerea redusă de a se implica în diferite inițiative.

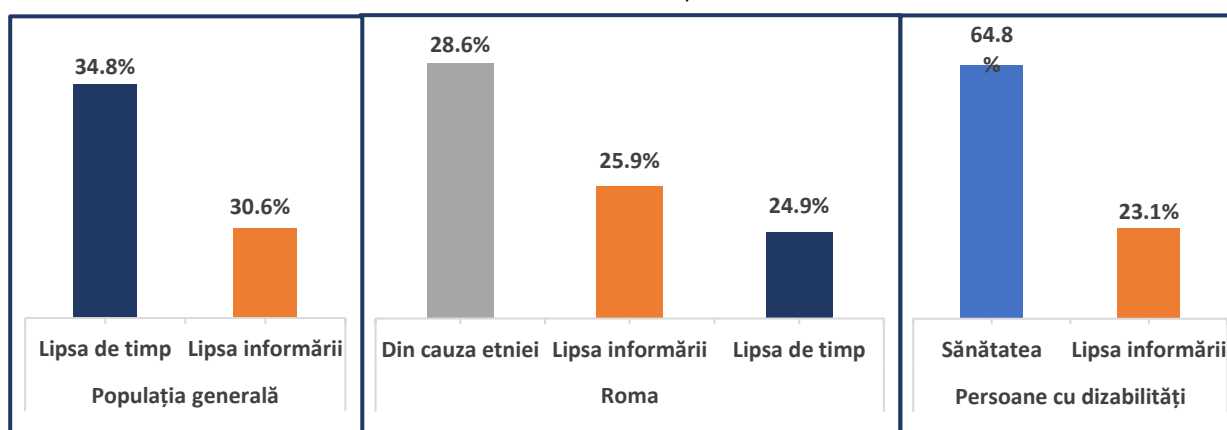
F20. Afilierea la organizații de profil
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

F21. Indicele participării civice
Sursa: Calculele CPD, 2018

Informarea insuficientă este una dintre principalele bariere de afiliere și implicare în inițiative civice.

Figura 22 ilustrează factorii de top care împiedică afilierea sau implicarea populației în diferite inițiative la nivel comunitar. Deși barierele diferă de la un grup social la altul, observăm că accesul limitat la informație devine un factor caracteristic întregii populații, inclusiv a persoanelor cu dizabilități (23,1%) și de etnie romă (25,9%). Astfel, implicarea redusă a populației în inițiative/ structuri civice indică o problemă legată mai mult de infrastructura socială și modul cum organizațiile sau autoritățile decidente difuzează informația și implică cetățenii în inițiativele care le dezvoltă. Totodată, un impediment important pentru participarea civică constituie stereotipurile existente. Așadar, principala barieră de participare a populației rome reprezintă faptul că "nimeni nu se interesează de opiniile lor din cauza etniei pe care o au" (28,6%), fapt ce relevă elemente de discriminare directă în cadrul comunității.

F22. Top bariere de implicare în dezvoltare comunitară a populației generale, în raport cu persoanele cu dizabilități și de etnie romă
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

ANEXE

ANEXA 1. METODOLOGIA DE CALCULARE A INDEXULUI COEZIUNII SOCIALE

Pentru realizarea indexului a fost utilizat setul de variabile din „Measuring and validating social cohesion: a bottom-up approach”¹⁷, modul de agregare fiind descris în tabelul de mai jos. Valoarea indexului general reprezintă media aritmetică din cele patru dimensiuni.

Dimensiune	Variabile	Itemi	Expresie (opțiunile de răspuns)	Agregarea itemilor	Agregarea variabilei	Agregarea dimensiunii
Legitimitate (încrederea în instituții)	Încrederea în sistemele naționale de distribuție	Încrederea în sistemul educațional	Foarte multă încredere = 1 Multă încredere = 0,66 Puțină încredere = 0,33 Deloc nu am încredere = 0	Medie aritmetică	Media aritmetică a valorilor per itemi	Media aritmetică a valorilor per variabilă
		Încrederea în sistemul de protecție socială				
		Încrederea în sistemul de sănătate				
		Încrederea în justiție				
	Încrederea în organizații naționale	Încrederea în mass media				
		Încrederea în sindicate				
		Încrederea în parlament				
		Încrederea în ONG-uri				
	Încredere în instituții autoritare	Încrederea în biserică				
		Încrederea în armată				
		Încrederea în poliție				
	Satisfacția și încrederea în democrație și guvernare	Încrederea în partide politice				
Încrederea în guvern						
Nivelul de mulțumire față de democrația în țară		Foarte mulțumit = 1 Mulțumit = 0,66 Nemulțumit = 0,33 Foarte nemulțumit = 0				
Aprecierarea guvernării						
Acceptare (solidaritatea)	Solidaritate proximă ¹⁸	Îngrijorarea de viața vecinilor	Foarte mult = 1 Mult = 0,75 Nici mult, nici puțin = 0,5 Puțin = 0,25 Deloc = 0	Medie aritmetică	Media aritmetică a valorilor per itemi	Media aritmetică a valorilor per variabilă
		... oamenilor din regiunea de trai				
		... cetățenilor Republicii Moldova				
	Solidaritate distală ¹⁹	... persoanelor în vârstă				

¹⁷ Sylvain Acket, Monique Borsenberger, Paul Dickes, Francesco Sarracino „Measuring and validating social cohesion: a bottom-up approach”, 2011

¹⁸ preocuparea față de vecini, cetățeni ai R. Moldova și persoane din regiunea de trai

¹⁹ îngrijorarea vizavi de persoanele în etate, persoanele cu dizabilități, imigranți, persoane neangajate și copii din familii social-vulnerabile

		... șomerilor					
		... imigranților					
		... persoanelor bolnave / cu dizabilități					
		... copiilor din familii sărace					
Participare	Participarea în acțiuni politice	Semnarea unei petiții	Da = 1 Nu = 0	Medie aritmetică	Media aritmetică a valorilor per itemi	Media aritmetică a valorilor per variabilă	
		Participarea la boicot					
		Participarea la greve sancționate					
	Participarea în activități de presiune	Participarea la greve nesancționate					
		Ocuparea de clădiri/fabrici					
Interes față de politică	Frecvența discuțiilor despre politică	Foarte des = 1; Des = 0,75 Uneori = 0,5; Rar = 0,25; Deloc = 0					
	Consum mediatic la teme politice						
Afilieri	Participarea în asociații sociale	Asociații pentru un mod sănătos de viață	membru	Da = 1 Nu = 0	Medie aritmetică	Media aritmetică a valorilor per itemi	Media aritmetică a valorilor per variabilă
			voluntar				
		Grupuri de inițiativă locală	membru				
			voluntar				
	Participarea în asociații politice	Sindicate	membru				
			voluntar				
		Partide politice	membru				
			voluntar				
	Asociații profesionale	membru					
		voluntar					
		Participarea în asociații culturale	Organizații religioase				
	voluntar						
	Organizații din domeniul culturii		membru				
		voluntar					
	Asociații de femei	membru					
voluntar							
Participarea în asociații de tineret / de interese		Asociații de tineret	membru				
	voluntar						
	Asociații sportive / uniuni pe interese	membru					
		voluntar					

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
str. Armenească 13
Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58
Tel./Fax: +(373 22) 20-71-57
www.progen.md
e-mail: cpd@progen.md